

EXERCICIS DE LA DUDH

Propostes per treballar els articles de la
Declaració Universal dels Drets Humans

AMNISTIA
INTERNACIONAL

15 de gener de 2021, Barcelona

TREBALL SOBRE LA DECLARACIÓ UNIVERSAL DELS DRETS HUMANS

Suggeriments per a promoure entre l'alumnat el coneixement de la Declaració Universal dels Drets Humans

Els suggeriments de cada article s'han recopilat amb la finalitat que el professor/a pugui escollir i utilitzar aquells que cregui més convenients, adaptant-los, si cal, a les necessitats del propi alumnat.

- **Quant al format utilitzat:** respostes a un qüestionari, organització de debats, treball individual o en grups, elaboració de textos, recerques a Internet, etc.
- **Quant als continguts:** seleccionant només alguns dels suggeriments, reformulant-los, completant-los amb d'altres, etc.
- **Quant a les àrees implicades:** de forma preferent en una assignatura (Ética, Tutoria, Socials), de forma coordinada, implicant altres matèries (recerques d'informació a Història, consultes de textos a Llengua, etc.).

També s'ha de tenir en compte que en ocasions la Declaració dedica diferents articles a concretar un aspecte o dret global. En aquests casos es pot enfocar el treball basant-se en el concepte general, utilitzant segons millor convingui els diferents suggeriments agrupats sota cada article.

ARTICLE 1: *Totes i tots naixem lliures i iguals*

- Hi ha alguna raó per a justificar l'elecció d'aquest article concret com el primer de la Declaració? L'ordre dels articles de la Declaració implica alguna jerarquia entre els diferents drets enumerats?
- Per què es diu que tots els éssers humans "*neixen lliures*"? És una realitat o una aspiració?
- És evident que els éssers humans neixen amb múltiples diferències entre ells. Com s'ha d'interpretar l'afirmació de la Declaració quan diu que neixen "iguals"?
- Què s'entén per la dignitat de l'ésser humà?

- Etimològicament fraternitat prové del llatí frater (germà). Per qué la Declaració fa servir aquesta paraula? Què vol dir que els éssers humans "*han de comportar-se fraternalment els uns amb els altres*"?
- Buscar exemples propers en els quals les persones no es comportin fraternalment els uns amb els altres.
- Buscar exemples en els quals no es produeixi la condició d'igualtat o llibertat d'alguna persona en relació amb els altres membres de l'entorn o grup.
- Buscar exemples, en l'àmbit escolar o veïnal, en els quals no es respecti la dignitat d'alguna persona coneguda.

ARTICLE 2: *Totes i tots tenim els mateixos drets*

- Al llarg de la història moltes persones i pobles han estat discriminats. Posar exemples de persones que al llarg de la història hagin estat discriminades per la seva raça, sexe, religió, opinió política, origen nacional o ètnic, posició econòmica o social, naixement, trets físics...
- Posar exemples de persones discriminades en l'actualitat pels mateixos o semblants motius.
- Discriminació pel naixement. Buscar informació sobre el sistema de castes de l'Índia. Com afecta la vida de les persones? Posar exemples. Per què viola els drets humans?
- Discriminació per les capacitats mentals i/o capacitats físiques. Buscar informació i opinar al respecte.
- Discriminació pel sexe. Cada any el 8 de març es celebra el dia de la dona. Aquesta celebració té el seu origen en les reivindicacions de principis del segle XX relatives al dret al vot i a condicions de treball dignes per a les dones. Buscar informació històrica sobre el tema i elaborar una llista de millores que les dones han anat obtenint des de llavors.
- Altres temes per a treballar la igualtat de drets i la lluita contra la discriminació:
 - La violència contra persones pertanyents a minories sexuals.
 - La violència racista, xenòfoba...
 - La discriminació i l'assetjament a l'escola.
- Encobreixen formes de discriminació les següents situacions?
 - En molts mitjans de transport (trens, avions, vaixells) existeixen espais diferenciats, més o menys amplis i còmodes, amb diferents preus.
 - En molts locals públics es pot veure l'avís "Reservat el dret d'admissió".
 - Les barreres arquitectòniques que dificulten la mobilitat de les persones discapacitades.

- En alguns països, la privatització de la sanitat i la consegüent impossibilitat d'accedir a l'atenció sanitària per part de les persones sense recursos.
- Què es pot fer perquè no hagi discriminació sinó respecte a la diferència?
 - Què podem fer nosaltres?
 - Què poden fer els qui governen?
 - Què pot fer la societat, de forma organitzada?

ARTICLE 3: *Dret a la vida*

- Sovint es denominen "efectes col·laterals" o "baixes col·laterals" aquestes morts de civils. Opinar sobre aquest fet, sobre l'ús d'aquesta expressió i sobre el seu significat.
- Són també "efectes col·laterals" la fam i les malalties, amb la seva seqüela de morts corresponents, que sovint impliquen els conflictes armats?
- Què significa la paraula "genocidi"? Buscar la seva etimologia. Buscar exemples de la història remota i recent. Què vol dir que el delicte de genocidi no prescriu mai?
- Buscar informació sobre la pena de mort. Quins arguments utilitza Amnistia Internacional per a oposar-se a la pena de mort en tots els casos? Què vol dir que no té efectes "dissuasoris"? En què es basa per a afirmar que s'està guanyant la batalla a la pena de mort? És cert, això?
- Dret a la vida i dret a l'avortament. Com es concilien aquests dos drets? Quina opinió mereixen les lleis de terminis relatives a les lleis sobre l'avortament?
- Del dret a la vida a "l'obligació de viure": opinar sobre el debat social sobre el dret del pacient a rebutjar tractaments, fins i tot si el seu rebuig li implica la mort. Quins arguments utilitzen els sectors socials que no reconeixen aquest dret? I l'eutanàsia? És diferent? Opinar sobre això.

ARTICLE 4: *Prohibició de l'esclavitud*

- Què és l'esclavitud? En què es diferencia de la servitud?
- Buscar utilitzacions quotidianes de les paraules esclau/va i esclavitud ("Em tens esclavitzat", "esclau d'amor", "treballa com un esclau", un disc dur "esclau", etc.). Comentar el seu sentit i la seva relació amb la seva etimologia.
- Buscar informació sobre la història de l'esclavitud, i quan va ser finalment abolida. Com van ser vistos durant molt de temps els qui lluitaven contra l'esclavitud?
- Segueixen existint avui dia situacions d'esclavitud o properes a l'esclavitud? Buscar informació referent a això.

- Buscar informació sobre les empreses que produeixen en el tercer món productes de consum a costa del treball, en condicions denigrants, dels seus treballadors.
- Buscar informació sobre el treball esclau infantil: els infants teixidors de catifes, sobre la confecció de pilotes per part de menors, sobre la utilització de menors en la mineria, etc.
- Algunes persones opinen que la prohibició del treball infantil perjudicaria greument algunes societats precàriament desenvolupades, ja que segons ells el treball infantil és imprescindible per a la supervivència familiar. Opinar sobre aquest punt.
- Buscar informació de casos d'empleades de la llar amb condicions laborals abusives i fer-ne una valoració.
- Com s'ha de valorar la prostitució? És o pot ser una forma d'esclavitud?

ARTICLE 5: *Prohibició de la tortura*

- Què significa "*tracte cruel, inhumà o degradant*"?
- Quina és la postura d'Amnistia Internacional en relació a la tortura?
- Per què creus que es tortura? Amb quins objectius? Hi ha algun denominador comú?
- Recentment alguns països s'han plantejat la reintroducció d'alguns tipus de tortura, argumentant que és un recurs imprescindible per a lluitar amb eficàcia contra l'amenaça del terrorisme. L'ús de la tortura en aquest cas redueix el terrorisme o ajuda a incrementar-lo? Fins i tot en el cas que ajudés a reduir-lo, s'hauria d'admetre la seva utilització? Per què?

ARTICLE 6: *Reconeixement de la personalitat jurídica*

- Què significa «personalitat jurídica»? Si es plantegen dubtes, buscar la informació corresponent.
- Intentar redactar aquest article d'una forma més comprensible per a algú que no estigui al corrent de la terminologia jurídica.
- És habitual escoltar parlar de persones "sense papers". En quina situació es troben? Quina opinió mereix que s'utilitzi el terme "il-legals" referit a aquestes persones?
- Buscar informació sobre els sistemes de "segregació racial":
 - El que va existir a Sud-àfrica fins els anys 90 del passat segle, sota el nom de "Apartheid". En què consistia? Per què finalment es va abolir aquest sistema?
 - Buscar informació sobre Nelson Mandela, el més conegut dels líders anti-apartheid a Sud-àfrica i Premi Nobel de la Pau.

- Buscar informació sobre Martin Luter King i el sistema de segregació racial als Estats Units.
- Buscar informació sobre Gandhi i el seu rebuig al sistema de castes de la societat hindú.
- Reflexionar sobre els casos de Sud-àfrica, els Estats Units i l'Índia. És útil la mobilització dels ciutadans enfront de la injustícia? I la pressió exercida pels altres països? Quines formes va adoptar en cada cas aquesta pressió?

ARTICLE 7: *Igualtat davant la llei*

- Considerar si totes les persones són iguals davant la llei? Tothom rep el mateix tipus de justícia? Argumentar la resposta i buscar exemples.
- Què és el torn d'ofici? Què passava abans de la implantació del sistema actual proveït d'advocats d'ofici per a la gent sense recursos? Ofereix les mateixes garanties aquest sistema que el recurs a advocats contractats per l'encausat o litigant? Quina és la seva implantació a nivell mundial?
- Posar exemples en els que, per diferents conceptes, no es respecti la igualtat davant la llei.

ARTICLE 8: *Dret a reclamar davant dels tribunals*

- Què vol dir la paraula "prevaricació"?
- Elaborar una piràmide amb els tribunals de justícia espanyols, ordenant-los de menor a major importància: Tribunal Suprem, Tribunal Constitucional, Tribunal Superior de Justícia, Tribunal de Primera Instància, Audiència Nacional.
- Per sobre del tribunal estatal de major nivell hi ha alguna instància a nivell internacional a la qual es pugui recórrer?
- Existeix el dret a recórrer davant els tribunals quan els judicis triguen massa temps? Les demores en els judicis suposen una vulneració dels drets dels encausats?
- Opinar sobre els casos de persones que, després d'anys d'empresonament, són declarades innocents (ja sigui arran d'un empresonament preventiu, sense sentència prèvia, o arran d'una revisió de la sentència).
- Què són les conciliacions? En cas de conflictes, és preferible acudir per defecte al sistema judicial o intentar abans arribar a acords que ho evitin?

ARTICLE 9: *Prohibició de les detencions arbitràries*

- Què significa, en el context de l'article, "*arbitràriament*"?

- Què és un "estat d'excepció"? Com pot afectar les llibertats de les persones? Quins límits no hauria de traspassar mai un estat d'excepció? Buscar exemples històrics o actuals en què s'hagi proclamat l'estat d'excepció en el propi país, o en altres països, i comentar aquesta informació.
- En ocasions el recurs a un tribunal just es veu dificultat per la falta d'elements, pistes o proves que permetin obrir una causa judicial contra els responsables de la vulneració de la llei. Un dels casos més coneguts i greus és el de les persones "desaparegudes":
 - En molts països hi ha persones a les quals els governs fan "desaparèixer". Buscar informació sobre les anomenades "Abuelas de la Plaza de Mayo", de l'Argentina. Com es mobilitzaven? Què pretenien? Van aconseguir alguna cosa? Qui havia fet desaparèixer aquelles persones? Per què?
 - En quins altres països s'han produït desaparicions? Hi ha tipus de règims polítics en els quals això ha passat més sovint?
 - A Espanya s'han produït desaparicions? En cas afirmatiu, en quina època?

ARTICLE 10: *Judicis justos i imparcials*

- Explicar el significat de les expressions "*tribunal independent i imparcial*" i "*condicions de plena igualtat*". Per què és tan important que el tribunal sigui independent i imparcial?
- Buscar informació sobre els presos de Guantànamo, el motiu del seu empresonament, les condicions de la seva detenció, els mètodes d'interrogatori, etc. Són procediments acords amb el respecte dels drets humans dels detinguts?
- Buscar exemples, de notícies en la premsa, obres literàries o pel·lícules, sobre jurats populars que no fossin imparcials en funció de la seva composició.
- El jurat popular és adequat per a tot tipus de delictes? Organitzar un debat sobre el tema.

ARTICLE 11: *Presumpció d'innocència*

- Comentar les frases següents: "*tots som innocents mentre no es demostrï el contrari*", "*tots som culpables mentre no demostrem la nostra innocència*".
- Sovint es jutja les persones per les aparences, pel seu aspecte, pels seus antecedents. Buscar casos coneguts (difosos pels mitjans de comunicació), o exemples de personatges de ficció (de pel·lícules, novel·les...).
- Buscar situacions de la vida escolar o familiar en les quals no s'hagi respectat la presumpció d'innocència. Com ha afectat les persones que l'han patit? Quines conseqüències ha tingut en les seves vides?
- El paper dels mitjans de comunicació. Comentar quin paper juguen els mitjans de comunicació en els casos en que una persona encara no ha estat declarada culpable.

ARTICLE 12: *Respecte de la vida privada*

- Posar exemples en els quals no es respecti el dret a la intimitat. Posar alguns exemples de la vida quotidiana.
- Ha de respectar-se el dret a viure cadascú la seva pròpia sexualitat segons les seves pròpies inclinacions? Argumentar-ho.
- Posar exemples de països en els quals l'exercici de l'homosexualitat en la intimitat estigui perseguit.
- Comentar els aspectes positius i negatius que poden tenir les noves tecnologies en relació amb el dret a la intimitat.

ARTICLE 13: *Llibertat de circulació i residència*

- Buscar informació sobre països en els quals en l'actualitat no es permeti als seus ciutadans sortir lliurement a l'estranger. Per què passa això? Detallar-ho segons els diferents països, si les causes són diferents.
- A Espanya, fins a mitjans dels anys 70, les dones casades necessitaven el permís del marit per a sol·licitar el passaport. Per què en la majoria de països i cultures les dones han tingut o encara tenen menor llibertat de moviments que els homes?
- Si les persones tenen dret a sortir lliurement d'un país, també han de tenir el dret a entrar en un altre? A qualsevol? A quin en cas de conflicte? O han de quedar-se a residir en les franges internacionals, entre les fronteres?

ARTICLE 14: *Dret a buscar asil*

- Explicar de forma clara, utilitzant conceptes i vocabulari conegut, en què consisteix el dret d'asil.
- Enumerar les raons per les quals una persona pot sol·licitar el dret d'asil a un altre país. Què implica obtenir asil en un altre país?
- En l'Estat Espanyol, quan es pot concedir l'asil? Creus que tothom té dret a demanar asil, independentment de les infraccions que hagi comés al seu país d'origen?
- Imaginar que s'ha hagut d'abandonar el propi país. Al marge de la raó per la qual s'hagi fet, redactar una carta dirigida als familiars que han quedat en el país d'origen explicant-els-hi quins són els més grans inconvenients d'estar lluny de la família.
- Relacionar la llista de paraules amb la llista de definicions:
 - Paraules: persecució, dissident, ètnia, fam, emigrant, refugiat, repatriació, apàtrida, exili, desplaçat, petició d'asil, immigrant.
 - Definicions:

- Persona que ha hagut de fugir del seu país, normalment per culpa de la guerra.
- Acte de retornar una persona al seu país.
- Acorralar, molestar o maltractar algú de forma constant.
- Persona que no està d'acord amb la doctrina del govern oficial del seu país.
- Persona que surt del seu país, normalment buscant treball i un futur millor.
- Qui ha hagut d'abandonar la seva llar i anar a un altre lloc, normalment dintre del mateix país, per culpa de la guerra o d'una altra causa.
- Persona que no té nacionalitat.
- Sol·licitud d'acolliment en un altre país a causa de ser perseguit en el propi.
- Persona que arriba a un altre país que no és el seu, a la recerca de treball.
- Grup de persones amb similars trets físics o culturals.
- Denominació del lloc al que va la persona que es veu obligada a sortir del seu país pel fet de patir persecució.
- Falta d'aliments a gran escala que afecta a molta gent.

ARTICLE 15: *Dret a la nacionalitat*

- Per què és important tenir una nacionalitat, i que aquesta no pugui ser arrabassada o negada? Què significa "*privar arbitràriament de la seva nacionalitat*"?
- Buscar informació sobre la situació actual dels habitants del Sahara Occidental o del Kurdistan. Quina és la seva nacionalitat? Situar aquests territoris en un mapa.
- Tots els països tenen mesures que regulen la concessió de la nacionalitat. Buscar motius a favor d'aquestes mesures reguladores i arguments en contra.
- Què és un apàtrida? Buscar casos reals o ficticis d'apàtrides (del cinema, novel·les...), i comentar les seves vivències.

ARTICLE 16: *Dret al matrimoni*

- Què és un matrimoni forçat? Fes un llistat de països on, actualment, encara es duu a terme aquesta pràctica. Qui pateix, principalment, aquesta vulneració?
- En ocasions passa el contrari: dues persones que desitgen casar-se no poden fer-ho. Fes un llistat de països on, actualment, succeeix això i els motius pels quals no es pot consecutar el matrimoni.
- Buscar informació sobre els matrimonis interracials a Sud-Àfrica i als Estats Units abans de l'eradicació de la segregació racial.
- Una parella casada composta per membres del mateix sexe es pot considerar un matrimoni? Fes un llistat de països on, actualment, està prohibit que dues persones del mateix sexe es casin.

- Fer una llista de les característiques d'un matrimoni. Desglossar-la entre característiques fonamentals i secundàries. Incloure-hi tant els aspectes materials com emocionals.
- Fer el mateix amb les característiques d'una família.
- Es poden universalitzar aquestes característiques, o varien molt segons les diferents tradicions culturals?

ARTICLE 17: *Dret a la propietat*

- Què significa el dret a la propietat? Quan es veu vulnerat aquest dret?
- El dret a l'herència s'inclou en la majoria de les constitucions, però no es recull en la Declaració Universal. Hauria d'haver-se recollit? Per què?
- Organització d'un debat. Elaborar un llistat de béns i discutir si han de ser propietat privada o col·lectiva. Dintre de la propietat col·lectiva recordar que se'n poden incloure dos tipus: quan un grup de persones són les propietàries (com en una cooperativa), o que sigui l'Estat el propietari (el conjunt dels ciutadans). En aquest llistat podrien aparèixer béns com: cotxes, cases, piscines, parcs, platges, bancs, col·legis, hospitals, joies, empreses, obres d'art...
- Els països colonitzadors que es van apropiat de les terres dels pobles indígenes a Amèrica o Àfrica van respectar el dret d'aquells pobles a la propietat de les seves terres? I en el cas que hi hagués algun document de compra-venda?
- Buscar informació sobre el copyright, el copyleft i les llicències Creative Commons, comparar les definicions i debatre sobre els avantatges i inconvenients, per als autors i per a la societat, de les diferents llicències.

ARTICLE 18: *Llibertat de pensament, consciència i religió*

- Poden entrar en conflicte, en una determinada societat, la llibertat d'expressió i el dret a practicar cadascú la seva pròpia religió? En quin sentit? Com es pot superar aquest conflicte?
- Buscar exemples conflictius en l'àmbit educatiu: usos d'indumentàries no admeses a priori per les normes dels centres, problemes amb els ingredients del menú escolar, celebració de festivitats no incloses en el calendari escolar, oposició a determinats continguts dels temaris...
- Què és "l'objecció de consciència"? Buscar exemples. Existeixen límits per a l'objecció de consciència? En cas afirmatiu: Com es poden establir sense arbitrarietat?
- Definir una societat teocràtica i una societat laica. Detallar els eventuais avantatges i inconvenients de cada una.

- Buscar exemples històrics i actuals de societats en les quals no es respecti la llibertat de pensament i de creences.

ARTICLE 19: *Llibertat d'expressió*

- Per què creus que un sistema dictatorial pot tenir interès a anular o limitar la llibertat d'expressió?
- En moments de crisi els periodistes compromesos poden pagar amb la seva vida la seva labor informativa. Buscar informació sobre Anna Politkovskaya i José Couso, sobre les causes que van conduir a la seva mort violenta; buscar informació sobre altres periodistes morts a causa de la seva activitat periodística.
- Què són els "presos de consciència"? Si és necessari, buscar informació a les pàgines d'Amnistia Internacional. En quins països hi ha actualment presos de consciència?
- En quina etapa recent de la història d'Espanya hi ha hagut nombrosos presos de consciència a les presons? Quin tipus de "delictes" havien comès?
- Té límits la llibertat d'expressió? La vida privada d'una persona pot ser airejada per un periodista? I si és un personatge públic?
- S'ha d'admetre la llibertat d'expressió quan es fa servir per a negar greus violacions dels drets humans? I quan es fa apologia de la violència i d'altres valors contraris als drets humans?
- Buscar informació sobre la prohibició de la difusió de textos i símbols nazis en alguns països.

ARTICLE 20: *Llibertat de reunió*

- Quin nom reben les associacions destinades a defensar els drets dels treballadors? Què passaria si estiguessin prohibides?
- A Espanya, durant la dictadura de Franco només hi havia un sindicat i l'afiliació a aquest sindicat era obligatòria. Explicar per què no es respectava l'article 20 de la Declaració Universal dels Drets Humans.
- Buscar informació sobre algun dels dictadors més coneguts del segle XX. Quina explicació té que tots coincidissin en la limitació severa o la total prohibició de la llibertat de reunió i la llibertat d'expressió?
- La llibertat de reunió i d'associació té límits? Hi ha alguna raó per la qual es pugui restringir el dret de reunió i de manifestació en una societat democràtica?

- S'han d'autoritzar les associacions que promouen valors contraris als continguts en la Declaració Universal?

ARTICLE 21: *Participació en la vida política*

- Actualment existeixen països en els quals les dones no puguin votar ni optar a càrrecs públics?
- Si una persona resideix habitualment en un país que no és el propi, ha de poder participar també en la vida política d'aquest país d'acollida? En cas afirmatiu, la participació s'ha de limitar al dret a votació, o hauria també de poder presentar-se a càrrecs públics?
- El dret a votar és també un deure? Hauria de ser obligatori anar a votar? Per què en alguns països és obligatori votar?
- En societats en les quals una part de la població ha estat marginada històricament, impeding o dificultant la seva participació en la vida política, haurien d'implementar-se també sistemes de quotes?

ARTICLE 22: *Drets econòmics, socials i culturals*

- Què s'entén per "seguretat social"? Elaborar un llistat de les prestacions que hauria de cobrir la seguretat social, ordenant-lo en funció de la importància que s'assigni a cadascuna de les prestacions.
- Esbrinar si les prestacions de la seguretat social que s'han detallat estan cobertes en el propi país. Esbrinar la seva situació en altres països del món.
- Buscar informació sobre les ajudes existents per a col·lectius determinats: discapacitats físics i mentals, mares solteres sense recursos, persones en l'atur, etc.
- Dret a l'habitatge. Buscar informació sobre les dificultats per a accedir a un habitatge.
- Han d'existir mecanismes de solidaritat internacional perquè els països desfavorits es puguin beneficiar dels recursos dels països més pròspers per a garantir les prestacions de la seguretat social als seus ciutadans? Per què?

ARTICLE 23: *Dret al treball*

- Té alguna justificació que homes i dones no cobrin el mateix pel mateix treball? Quina és la causa per la qual els homes cobrin més, en general?

- Per quin motiu algunes societats posen objeccions al treball fora de la llar de la dona? Buscar exemples actuals.
- Buscar informació i debatre sobre les condicions de treball dels immigrants a Espanya: quin tipus de treballs realitzen, els salaris que perceben, les modalitats de contractes (si en tenen), etc.
- Elaborar una llista dels avantatges i inconvenients de les empreses de treball temporal (ETT).
- És encertada la prohibició de treballar per als menors? ¿En alguns països pot estar justificat, en funció de les característiques econòmiques i socials, que els menors treballin?
- S'ha d'incentivar la integració laboral de les persones amb discapacitats? I la de les persones en situació de risc social?
- Tot el món té dret a poder treballar, però, té també el deure de treballar?
- Què opines del treball no remunerat, com el voluntariat? Creus que pot representar una amenaça per a l'existència de llocs equivalents de treball remunerat?
- Pot funcionar una societat sense l'aportació del voluntariat?
- Relacionar cada paraula amb la frase que li correspon.
 - Paraules: laboral, no laboral, legislació laboral, sinistralitat laboral, ocupació precària, subcontractes, empreses de treball temporal (ETT), conveni col·lectiu, estatut dels treballadors, sindicat, negociació col·lectiva, salari mínim.
 - Definicions:
 - Lleis que regulen el treball i les condicions en què es realitza.
 - Una empresa encarrega part del seu negoci a una altra de més petita.
 - Diàleg per a arribar a acords entre sindicats i empresaris.
 - Referent al treball.
 - Empreses que busquen treball als demandants i cobren per aquest servei.
 - Referent als accidents que es produeixen en el treball.
 - Associació de treballadors per a la defensa dels seus interessos.
 - Menys que aquesta quantitat no es pot pagar a un treballador.
 - Treball inestable, sense seguretat, mal pagat.
 - Acord al que s'arriba entre sindicats i empresaris.
 - Important llei que regula les condicions de treball.
 - Aquest dia normalment no es treballa (amb excepcions).

ARTICLE 24: Dret al descans

- Preguntar a gent gran quantes hores treballaven quan eren joves, si treballaven dissabtes i diumenges, si tenien dret a gaudir de vacances, etc.
- Són igual d'importants el dret al treball i el dret al descans? Raonar la resposta exposant els inconvenients de l'eventual benefici de només un dels dos drets.
- En totes les cultures (asiàtiques, africanes, europees...) el dret a l'oci i el temps lliure es percep com un dret fonamental?
- Fer una llista amb arguments a favor de la importància del dret al descans.
- Sempre s'ha gaudit d'aquest dret? I actualment, ho gaudeixen totes les persones en tots els llocs?
- Sistema de cures i tasques de la llar. Qui assumeix, en gran mesura, les cures i les tasques de la llar? Per què creus que és així? Opinar sobre aquesta temàtica i buscar solucions.

ARTICLE 25: Dret a un nivell de vida digne

- Comentar què s'entén per "*un nivell de vida adequat*". A qui ha de correspondre decidir el que és un nivell de vida adequat?
- El "*nivell de vida adequat*" és immutable o varia segons les societats i les èpoques històriques? Pot passar que el que ara es pugui considerar "*un nivell de vida adequat*" sigui revisat? Aquesta revisió es podria efectuar tant a l'alça (en el cas d'una evolució material de la societat en sentit positiu) com a la baixa (en el cas de crisis econòmiques o mediambientals)?
- De quines coses, de les quals ara gaudim, podríem prescindir?
- ¿Quina opinió mereix que mentre bona part de la població mundial passa fam, un dels problemes de salut més importants del món desenvolupat sigui l'obesitat i els seus habitants es gastin milers de milions en dietes i productes per a aprimar-se?
- Establir el mateix paral·lelisme a través d'altres dades: calefacció/refrigeració en els països desenvolupats enfront de les manques energètiques d'altres països, accés a la sanitat, a l'educació, etc.
- Què s'entén per "*salari social*"? Seria convenient introduir un salari social? Per a qui? En quines condicions?

ARTICLE 26: Dret a l'educació

- Per què és important el dret a l'educació?
- Durant segles les nenes han estat marginades dels sistemes educatius. Per quin motiu a la majoria de cultures es produïa aquesta marginació de les nenes? Segueix passant actualment a alguns països?
- És una bona mesura que l'educació a més de ser gratuïta sigui també obligatòria? Vol dir que els nens i les nenes tenen dret a ser obligats a estudiar? Per què?
- Opinar sobre la següent frase: "Jo, tenint en compte del que vull treballar de gran, no necessito totes aquestes assignatures que m'obliguen a estudiar".
- Què és l'educació segregada per sexe? Què n'opines al respecte?
- A algunes ciutats algunes escoles concentren la majoria de l'alumnat immigrant, mentre en d'altres la seva presència és anecdòtica. Quins inconvenients comporta aquest model d'integració?
- Què vol dir l'expressió "ple desenvolupament de la personalitat humana"? Elaborar una llista detallada de totes les capacitats i valors que segons la pròpia opinió haurien de caracteritzar el ple desenvolupament de la personalitat humana.

ARTICLE 27: Dret a la cultura

- Elaborar una llista amb les activitats que cadascú fa al llarg de l'any i que suposin "prendre part en la vida cultural de la comunitat, gaudir de les arts..." A més de les recollides a la llista, quines altres activitats es poden considerar culturals?
- Preguntar als propis avis o persones grans que es coneguin com era l'accés a la cultura quan ells eren joves (possibilitat de llegir llibres, anar als museus, assistir al teatre o al cinema, etc.).
- La cultura és neutra, o poden existir manifestacions culturals que promoguin valors contraris als drets humans? Buscar exemples de pel·lícules, cançons, novel·les, etc., tant de casos que promoguin els drets humans com de casos que els relativitzin o que fins i tot n'exaltin la seva violació (cançons o pel·lícules racistes o homòfobes, etc.).
- Buscar exemples de cultures o nacions que hagin promogut manifestacions culturals contràries als drets humans.
- Opinar sobre la teleescombraries.

- Internet, i de manera especial les noves eines d'emmagatzament i distribució de continguts (Youtube, biblioteques digitals, bases de dades d'imatges...) han contribuït a millorar l'accés generalitzat a la cultura?

ARTICLE 28: *Un ordre social i internacional just*

- Buscar informació sobre el desigual repartiment de la riquesa en el món i fer un gràfic o un dibuix il·lustratiu sobre el tema.
- Els drets econòmics i socials tenen una implantació molt desigual en els diferents països del món; passa el mateix amb els drets civils i polítics?
- Les Nacions Unides compten amb diferents organitzacions associades dedicades a treballar sobre temes específics. Buscar informació sobre les següents organitzacions: UNICEF, FAO, OIT, PNUD, ACNUR, PNUMA (àrea de treball, activitats concretes, balanç a nivell mundial del respecte dels drets humans sobre els quals treballen, etc.).
- De qui és la responsabilitat que, tal com diu l'article, "s'estableixi un ordre social i internacional" en el qual els drets de la Declaració siguin realment respectats?
- Quin és el paper de les ONG de cara a l'objectiu d'aconseguir un ordre social i internacional just?
- Organitzar un debat sobre la utilitat del treball de les Nacions Unides (i els seus organismes associats) i de les ONG.

ARTICLE 29: *Drets i deures*

- Tenir drets implica també tenir deures? Seria viable una societat en la qual només existissin drets?
- Comentar la següent frase de Gandhi: "*La meva mare, que era ignorant però tenia un gran sentit comú, em va ensenyar que per a assegurar els drets és necessari un acord previ sobre els deures*".
- Comentar la Regla d'Or, present en pràcticament totes les tradicions religioses i culturals: "No facis als altres el que no vulguis que et facin a tu".
- Repassar els drets recollits en els anteriors articles de la Declaració. Associar-li a cadascun, si és necessari, els corresponents deures (indicant qui els ha d'assumir) per tal que els esmentats drets siguin factibles. ¿Algun no requereix que ningú assumeixi cap deure o responsabilitat?

- Si els drets estan associats a deures, ¿podria una persona renunciar als seus drets humans i per tant rebutjar també els corresponents deures?
- Existeixen o han existit societats en les quals les persones només tenien deures? Buscar informació sobre les societats esclavistes.
- Cada vegada es posa més èmfasi en els nostres drets i deures com a consumidors. Què s'entén per "consum responsable"?
- Elaborar una llista dels respectius drets de l'alumnat i del professorat, i dels deures que ha d'assumir l'altra part perquè els drets siguin factibles.
- A partir de quina edat un nen o nena comença a tenir algun tipus de deures?

ARTICLE 30: *Prohibició de suprimir els drets anteriors*

- Els drets humans es consideren universals, inalienables, irrenunciables, imprescriptibles i indivisibles. Definir cadascuna d'aquestes característiques.
- Hi ha alguna circumstància en la qual pugui ser legítim suprimir temporalment algun dret? Raonar la resposta i, en cas afirmatiu, especificar a quins drets podria afectar la mesura.
- Segons les normes internacionals de drets humans alguns drets no poden ser derogats sota cap circumstància, quins? Buscar informació sobre els drets eventualment derogables i inderogables del propi país.
- Això vol dir que hi ha uns drets més importants que uns altres? Com es concilia això amb l'afirmació que tots els drets de la Declaració Universal són interdependents i indivisibles?
- En ocasions els drets no es poden suprimir per la senzilla raó que abans no s'han reconegut: buscar informació sobre drets reconeguts en la Declaració Universal que no ho siguin en alguns països (el dret a l'orientació sexual en països amb legislacions homòfobes, el dret a l'educació de les dones en altres països, el dret a la llibertat d'expressió, etc.).
- Algun dels drets de la Declaració Universal no és reconegut o respectat en el propi centre escolar o en el veïnat?
- A qui li correspon la defensa dels drets humans i treballar per aconseguir un món en el que siguin efectius per a tothom? Ordenar de major a menor importància: els governs, els organismes internacionals, les ONG, els centres d'ensenyament, les persones grans, tota la ciutadania, inclosos els nens i les nenes, altres col·lectius o persones (especificar-los).